

Discussie over hoop, grenzen en gevaren van vooruitgang

door Marco van de Plasse

Hoe maakbaar is alles? Hoe maakbaar zijn wij als soort, als mensen van de toekomst. En moeten we alle technologische innovaties inzake die maakbaarheid wel willen, of kunnen we ze toch niet tegenhouden?

De presentatie over dit thema hield onze studiekekring (Nooit geweten in Boxmeer) in de vorm van een gerichte discussie.

Muts op, sjaal om: gaat de maakbaarheid zover dat ze er warmpjes bijstaat?

Mede om die reden kregen we van tevoren diverse stellingen toe gemaild met een persoonlijk accent. Zoals: wat doet deze snel veranderende wereld met jou als mens?

Wat houdt KI (kunstmatige intelligentie) eigenlijk in en vind jij het een ramp of een zegen? Zou jij je eigen DNA willen laten onderzoeken op mogelijke ziektes of mankementen in de toekomst? En heb jij ervaringen met mensen die bepaalde lichaamseigen zaken – oogleden, buik, borsten, et cetera - aan hun lijf hebben laten veranderen?

In de uiteindelijke bespreking kwamen verschillende gezichtspunten naar voren. Twee ervan intrigeerden.

Uitvinding van de atoombom

De wens om vernieuwingen uit of door te voeren begint vaak met een oprecht wetenschappelijk motief om dingen te verbeteren. Op zich lijkt er ook niets verkeerd aan het uitvorsen of bepaalde zaken gemakkelijker, veiliger of duurzamer gemaakt kunnen worden. Wel kom je al gauw bij vervolgwquesties, die ingewikkelder zijn. Hoe kun je, bijvoorbeeld, die vernieuwingen beschermen tegen allerlei vormen van misbruik? De geschiedenis leert immers dat dit gemakkelijk kan gebeuren.

Zo hadden de strategische uitvindingen die aan het eind van de Tweede Wereldoorlog hebben geleid tot de atoombom, in eerste instantie een veel milder en ander doel dan de vernietigende toepassing die ze teweeg hebben gebracht.

En in beginsel is er ook niets mis, wanneer je als wetenschapper probeert om (erfelijke) ziektes bij mensen tegen te gaan en om hen levenslang gezonder en lichamelijk sterker te laten zijn. Maar op het moment dat een biotechbedrijf gaat beloven dat ze ons met behulp van de nieuwste genetische technieken een perfect nageslacht kunnen bezorgen, moet je op je hoede zijn. En meer dan dat. Want kan en mag dit überhaupt? Moet je als aanstaande ouders zoiets willen? Wat houdt die zogeheten 'perfectie' allemaal in? Et cetera, et cetera.

Bijzondere stilte

Dat (wellicht) wetenschappelijk goedbedoelde motief heeft absoluut zijn keerzijden. Spiritueel, ethisch en ook esthetisch. En als je nog wat dieper nadenkt over die door zo'n technisch bedrijf voorspelde optimale gezondheid en lichaamsbouw van toekomstige 'superbaby's', kun je ook wel verzinnen dat er eigenlijk een veel zwaarwegender motief is dat telt bij allerlei voor mensen zogenaamd gewenste of onontkoombare innovaties: geld!

Alleen *money makes more, or takes more*. Kijk maar eens naar de bekendste toekomstverslinder van deze tijd: big tech-icoon, Trump(op)volger, ruimteveroveraar, zelfrijdende autobouwer en X-twitteraar Elon Musk! Zijn banksaldo's - en inmiddels ook overholen politieke manipulaties en ambities - zeggen genoeg.

Het slot van de groepsdiscussie kreeg nog een verrassend einde, toen een gerenommeerd wetenschapper werd aangehaald uit een artikel over die perfect maakbare mens: "Onzin, het is allemaal volslagen onzin, boerenbedrog, pure volksverlakkerij". Echte wetenschap houdt gelukkig de rug kaarsrecht en de mening heel oprecht. Vervolgens viel er een bijzondere stilte in het studiezaaltje. En die bleek - onverwachts - ineens heel goed maakbaar.